Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summulae s. introductio ad logicam - Cod. Ettenheim-Münster 231

Knaebel, Anton

[S.l.], 1718

Q:2da

urn:nbn:de:bsz:31-127287

Visual Library

virtualiter continetur hoc particulari aliquis homo est vivens.

26 Obiectum 3tio: iste syllogismus: omnis homo est vivens, Petrus est homo: ergo Petrus est formaliter bonus, et tamen non spectat ad ullum ex novemdecim modis: ergo etc.

R: non ant: quoad 2dum membrum, et dico eum aequivalenter contineri in darii, et ad hunc nimirum debere reduci, in quantum scilicet propositio singularis, qualis est, Petrus est homo aequivalet propositioni particulari qualis est e.g.: aliquid animal est homo.

27 Obiectum 4to: non datur discrimen inter darii, et dabitis datisi item inter baralypton, et darapti: ergo non sunt novemdecim modi: ant: probatur dicti modi habent eandem vocalem, et eodem ordine: ergo non datur discrimen.

R: non ant: vel dicto non datur discrimen quoad quantitatem et qualitatem propositionum c: ant: quoad figuram seu subtractionem et praetermissionem n: ant: discrimen itaque est, quod datisi sit in 3tio figura darii vero et dabitis in ma. propterea darii quidem directe dabitis vero indirecte, sic etiam baralypton spectat ad 1ma figuram, darapti ad 3tiam.

Quaeda De principiis extrinsecis syllogismi.

28 Materia et forma, ex quibus constat syllogismus dicuntur principia intrinseca de quibus quaestione praecedente: modo de principiis ext: agendum est. Principia ext: dicuntur certa quaedam axiomata, ratione praecepta iuxta quae syllogismus fiat rite examinari debet.

Articulus 1mus De principiis universalibus dirigentibus syllogismum

Sumo. quae sint principia universalia dirigentia syllogismum.

29 Principia igitur universalia, ut paulo ante dictum est sunt axiomata, et veritates quaedam ipso lumine naturae notae, quibus tanquam

fundamento oīs bona cōsia. et vis sylgi nititur; eiusmodi sunt principia duplicis generis loja nempe et meth: loīa sunt duo nempe dictum de oī dictum de nullo prius dirigit sylgos affirmativos, 2dum negativos, sensus prioris principii est quidquid dicitur de subto distributive sumpto, etiam dicitur de quovis qtento sub illo ē: g: si de oī aāl distribue sumpto dicitur qd sit vivens, et oīs hō qtinetur sub oī aāli, etiam evidenter de oī hoīe dicitur qd sit vivens. sensus posterioris principii est, quidquid negatur de subto distribue sumpto, negatur etiam de quovis qtento sub illo ē: g: si de oī aāli negatur, qd sit lapis, et oīs hō qtinetur sub oī aāli: evidenter etiam de oī hoīe negatur qd sit lapis.

Principia etiam meth: etiam sunt duo 1mum ita sonat, quaecunque sunt idem uni 3tio sunt idem inter se. 2dum est, quaecunque distantur in eodem 3tio distantur inter se. 1mum dirigit sylgos affirmativos 2dum negativos. sensus prioris est, quodcunque duo sunt adaequate et omnimode identificata cum eodem 3tio sunt etiam identificata inter se. sensus 2di est quodcunque duo ita se habent, ut unum ex ipsis adaequate identificetur cum aliquo 3tio alterum vero ab eodem 3tio distatur. tum distantur etiam inter se. 30

§ 2dus
Solvuntur obtiones.

Obtur 1mo qtra 1mum principium meth: in hoc sylgo essentia divina est Pater, filius est essentia divina, qo filius est Pater Pater et filius in praemissis identificantur cum eodem 3tio scilicet essentia divina, et tn non identificatur inter se, quia licet praemissae sint verae, glusio tn est haerethica: qo illud principium non est universaliter verum. 31

R: disto ant: quoad 1mum membrum identantur cum eodem 3tio identem adaequata et omnimoda excludente oē distiōe virtualem n: ant: non oīmoda sed inadaequata tantum admittente distiōem virtualem c: ant: et n: cons: sed haec ad Theologos pertinet non nos de divinis sed de creatis loquimur.

Obtur 2do: hō identatur cum aāli et equus etiam identatur cum aāli 32

et tn̄ n̄ idtantz inter se: qō istud principiū n̄ ē verū in cōi.
R. disto ant: hō idtatz cū aliqo aali, et quidē cū isto, cū
quo equus n̄ idtatz c: ant: identificatz cū oī aali aut saltē
cū illo cū qo equus idtatz n: ant et cons.

33 Dices etiā in hoc sylgo oē aal ē vivens, oīs hō ē aal: qs et
hō n̄ idtatz cū oī illo aali, cum qo idtatz vivens: qō etiā
ille sylgus male gludit.
R: con: ant: n: cons: sicut em̄ in glusiōe n̄ prētz oē vivens
de hoīe, ita n̄ regtz, ut in prēmissis hō identificetz cū oī
illo aali, cū qo idtatz vivens, sed fficit, ut idtatz cū oī
illo aali, qd idtatz cū illo vivente, qd de isto prētz.

34 Obtz 4to: qtra rdū principiū meth: hō distz a lapite, et
raōle etiā distz a lapite, et tn̄ n̄ distuntz inter se: qō
falsū ē illud principiū.
R: con: ant: n: cons: aliud em̄ ē disti ab eodē 3tio aliud
disti in eodē 3tio. ab eodē 3tio disti tunc dicuntz illa
quorū utrumqs a 3tio distitz. in eodē 3tio distitz illa
quorū unū cū 3tio idtatz, alterū vō ab eodē distz
principiū a illud n̄ dicit illa disti inter se, qd distuntz
ab eodē 3tio, sed qd distuntz in eodē 3tio.

Articulus 2dus De regulis sylgmi cathegorici

Sextus Quænam sint regulæ sylgmi cathegorici?

35 Regla 1ma ē sylgus cathegorici nec plures nec pauciores dbt
habere tnōs quā tres, rāo ē, quia in oī sylgo dbt affir-
mari idtas duorū inter se propter idtē eorū cū 3tio v
negari idtas duorū inter se propter distiōē eorū in 3tio,
hoc a n̄ posset fieri, nisi darentz tres tni, neqs etiā
si darentz plures. qtra hanc regulā peccant inūmeri
sylgi, qui sficaōē et suppōōē mutant.

Regula 2da est: medius tnus si sit cois saltem semel dbt distribui 36
in premissis, ratio est; quia si medius tnus distribueretur, sylgus
dirigeretur non ullo principio scilicet loco ditum de oi; quia predicto
non affirmaretur de oi subto, neque principio meth. scilicet quae-
cunque sunt idem uni 3tio sunt idem inter se; quia si medius tnus
nunquam distribueretur, fieri posset, ut unum extremum idtetur
cum medio tno 2dum unam partem, alterum vero extremum tm 2dum
alteram partem, adeoque non idtaretur extrema; idem dicendum est de
sylgo negativo.

3tia est: medius tnus non dbt in gradi glusione ratio est; quia cum 37
in glusione affirmetur idtas duorum inter se dbnt in
illa poni duo extrema: igitur medius tnus non hbt locum in glusione

4ta est: nullus tnus dbt distribui in glusione, qui non fuit distri- 38
butus in premissis, seu ut alii loquuntur non licet procedere a
non distributo ad distributum, ratio est; quia vi forme nullum
extremum posset in glusione affirmari de altero, quod non fuit
in premissis connexum cum 3tio: quod si in premissis tm
unum vel alterum fuit connexum cum 3tio etiam in glusione
non possunt plura affirmari.

5ta est, ex puris negativis nil sequitur, ratio est, quia in tali sylgmo 39
extrema nec possent de se invicem affirmari, cum non fuerint idtata
eidem 3tio, nec possent de se invicem negari, cum non fuerint
distincta in eodem 3tio, ut enim duo distantur in 3tio requiritur
ut unum idtetur cum 3tio, et alterum ab eodem 3tio distinguatur.

6ta regula est: ex meris particularibus nil sequitur, ratio est, quia vel tnus 40
medius non distribueretur, ut fieret in sylgo affirmativo vel di-
stribueretur aliquis tnus in glusione, qui non fuit distributus
in premissis, ut fieret in sylgo negativo, utrumque est contra
regulas precedentes: quod etc.

Regula 7ma est: glusio quoad quantitatem et qualitatem sequitur debilioris 41
partem, hoc est, si alter utra premissarum fuerit particularis aut nega-
tiva, etiam glusio dbt esse particularis aut negativa, et quidem quod dbent

ae partlis, rao e, quia si ex premissis partli deduceretur
glusio universalis, tunc v. n. distribueretur medius terminus, vel distribu-
eretur aliquis terminus in glusione, qui n. fuit distributus in pre-
missis, quod debeat glusio ae negative, rao e, quia si alterutra
premissarum e negativa tunc in premissis distinctus terminus in eo-
dem ratio. ergo etiam debent disti inter se et gseguer de se invicem
negari, et sic glusio erit negativa.

§22dus
Solvuntur obiectiones

42 Obiis imo gtra imam regulam, hic syllogismus omnis homo e aal rationale
omnis logicus e homo: ergo omnis logicus e aal rationale, formaliter bonus et tamen
habet quatuor terminos, habet homo logicus aal rationale et aal: ergo etc.
R: transeat ant: quoad imam mbrum, distinguo cons. habet 4 terminos ita, ut aliquis
terminus gtineatur in ratio tanquam pars in toto aut tanquam terminus par-
ticularis in universali con: ita ut constituat hoc modo nega-
tive ipso quam in premissis cum pone cum terminus aliquid aal rationale,
additum etiam cum ipso fuit aliquid aal simpliciter tale, cum ae
aal rationale sit aal.

43 Dices: ergo etiam hic syllogismus erit bonus, ae aal e currens; omnis e-
quus e aal; ergo omnis equus e currens velociter.
R: n. illatum: quia terminus currens velociter n. dicitur fuit equiva-
lenter positus in premissis, cum plus sit currere velociter
quam currens simpliciter, adeoque plus ponitur in glusione quam
positum fuerit in premissis.

44 Hic syllogismus Deus odit omnia peccata; blasphemia e peccatum
ergo Deus odit blasphemiam: est bonus et tamen habet plures quam
3 terminos: ergo etc.
R: disto ant: quoad imum membrum e formaliter bonus n.: ant.
virtualiter seu equivalenter e: ant: dictus syllogismus equivalet huic
ae peccatum odio habetur a Deo, blasphemia e peccatum
ergo etc., qui syllogismus e formaliter bonus.

45 Obiis 2do: gtra 2dam reg: hic syllogismus omnis homo e aal, homo e homo:

qo ho e aal. rdo oiz ho scit qd sit ho: Petrus e ho: qo Petrus scit qd sit ho st foaler boni et tn medius tnus ho ingreditur glusive: qo etc.

R: n ant: v disto quoad rdu mbru ingreditur glusive, quatenus e medius tnus n: ant: quatenus simul e extremum ut fit in 3mo sylgo v quatenus e pars extremi, ut fit in rdo sylgo c: ant et n: cons.

Obtus 4to qtra 3ta iste sylgus nullum n sensitivum e aal nullus lapis e sensitivus: qo nullus lapis e aal qstat meris negativis, et tn bene gludit: qo etc. 45/46

R: disto ant: qstat meris negtivis, ita tn ut una earum equivalenter sit affirmativa c: ant: ita ut nulla earum sit affirmativa n: ant: et cons: dictus sylgus equivalet huic, nullum n sensitivum e aal, oiz lapis n e sensitivus: qo nullus lapis e aal.

Obtus 5to qtra 6ta regla in hoc sylgo, qd lucet video: sed sol lucet: qo sol e video st mere partles, et tn bene gludit: qo etc. 46/47

R: n ant: quoad rdu mbru, n em bene gludem, nisi M: fiat universalis dicendo: quid lucet video, v oe lucens video.

Obtus 6to: si aliqis ho currit movetur, sed aliqis ho currit: qo etc. bene gludit et tn qstat meris partlibus: qo etc. *47/48

R: disto ant: et e sylgus cathegoricus, de qo regula nostra st illicendo n: ant: e sylgus hypotethicus c: ant.

Obtus 7mo qtra 7ma in hoc sylgo quem aiunt ee Aristotelis oes stellae quae n scintillant st prope nos, sed planetae n scintillant: qo planetae st prope nos. in hoc, in quam sylgo altera premissarum e negtiva, et tn glusio e affirmativa qo reg: 7ma n e vera. 48/49

R: disto ant: altera premissarum e negativa, ita tn ut sit equivalenter affirmativa c: ant: ita ut n sit equivalenter affirmativa n ant: et cons: altera premissarum hbt hunc sensum sed planetae st stellae n scintillantes. caeterum apud Arlem

dictum sylgum alii hactenus invenire non potuere.

50 Obiectum 8vo ex premissis falsis potest sequi glusio vera, et ex contingentibus necessaria, quod glusio non sequitur debiliorem partem.
R: disto cons: non sequitur debiliorem partem quoad veritatem c: quoad quantitatem et quaestionem n: cons.

Rlus 3tius De regulis bonae consequentiae.
§ imus quae sint regulae bonae consequentiae

51 Quid nomine consequentiae intelligatur, et quale sit discrimen inter consequens et consequentia dictum est ab initio huius disputationis nunc tradendae sunt regulae, quae ostendant, quale consequens in quolibet sylgo ex ant: per legitimam consequentiam inferri possit.

52 Ima itaque reg: est ex ant: vero non potest sequi nisi consequens verum ratio est, quia si ant: est verum, et tamen consequens falsum, sequeretur quod duo possent re vera identitari cum eodem 3tio, et tamen non identitari inter se vel disti in eodem 3tio, et tamen non disti inter se sed utrumque hoc est impossibile: quod etc.

53 2da est ex falso potest sequi falsum vel verum ima pars huius reg. est manifesta; quia consequens saepe est falsum, sed hoc ex vero non sequi potest, ut probatum in ima regula: quod debet sequi ex falso. 2da pars probatur ex eo, quia possunt duo inter se identificata falso affirmari in premissis de eodem 3tio e.g. omnis planta est risibilis: homo omnis est planta: quod omnis homo etc. in quo sylgo consequens est verissimum, licet premissae sint falsae.

54 3tia regula est ex ant: necessario tantum sequitur necessarium ratio est, quia si duo necessario identantur cum eodem 3tio necessario identantur inter se si ant: est necessario duo necessaria identantur cum eodem 3tio: quod tunc necessario identantur inter se.

4ta est ex ant: contingenti potest sequi contingens aut necessarium non tamen impossibile. Imo pars regulae patet. 2da probatur; quia possunt duo necessario inter se iudicata in praemissis contingenter tamen connecti cum eodem 3tio. E. g: omnis Lojus est homo, Petrus est Lojus quo etc. ubi conclusio est necessaria et tamen altera praemissa est contingens cum Petrus non sit necessario Lojus 3tia denique pars constat ex Imo regula. 55

5ta regula est ex impossibili sequi potest necessarium contingens et impossibile ratio est, quia possunt duo, quae necessario sunt coniuncta, aut quae possunt coniungi et actu sunt coniuncta, aut etiam quae non possunt coniungi in ant: coniungi falso et affirmari de eodem 3tio, cum quo non possunt identificari: quo etc. E. g: omnis arbor est rationalis, omnis homo est arbor: quo etc. 2do omnis Lojus est leo, sed Petrus est leo: quo etc. omnis homo est equus, omnis canis est homo: quo omnis canis est equus. in Imo sylogismo ex impossibili sequitur necessarium, in 2do ex impossibili sequitur contingens. in 3tio ex impossibili sequitur impossibile. 56

Secundus
Solvuntur obiectiones

Obiectio imo contra Imam regulam ex vero potest sequi contingens: quo etiam potest sequi falsum, cons. probatur. omne quod est contingens potest etiam esse falsum: quo etc. 57

R. n. cons: ad probationem disto ant: omne quod est contingens potest esse falsum absolute et nulla facta hypothesi con: ant: facta hypothesi, quod neque verum sit aliquid aliud cum quo necessario connectitur contingens n: ant et cons. declaratur respicio in exemplo hoc, licet enim non sit absolute necessario verum quod moveam pedes tamen supposito, quod verum sit me ambulare necessario quoque verum est quod moveam pedes.

Obiectio 2do contra 2dam regulam, quod ex altero sequitur dubitatio connexum cum altero sed verum non est connexum cum falso: quo verum non potest sequi ex falso. 58

R: disto M: dubitatio connexum cum altero connexione obiectiva

A intrinseca n M connexione formali et extrinseca c M.
et sic distat m: n cons. p connexione obiectiva et intrinseca
Migitur illa connexio, quam habet unum obiectum cum altero p
connexione formale seu ext. Migitur talis dispositio terminorum atque
positionum, vi cuius si vera sint praemissae necessario vera est gloss.

49 Obiectum 3tio: idtas duorum inter se affirmatur in cons: praeter
idtatem eorum in cum 3tio: quo ubi non datur haec idtas non potest illa af-
firmari subsumo, atque inter verum et falsum non datur haec idtas
quo etc.
R: distinguo ant: idtas duorum inter se affirmatur praeter idtatem
eorum cum 3tio v vera v existimata tamen c: ant: semper praeter
idtatem eorum vera cum 3tio n. ant: et cons.

60 Obiectum 4to: contra 3tiam consequentiam in hoc syllogismo est bona si dico
omne coloratum est corpus, omne album est coloratum: quo aliquid corpus
est album. atque hic ex necessario infertur contingens: quo etc.
R n M: syllogismus enim est vitiosus, quia habet 4 tum terminos, nam si
gloss. est contingens affirmatur in illa aliquid, quod non fuit affir-
matum in praemissis, nempe existentia absoluta albi: si vero
syllogismus haberet hunc sensum: omne coloratum est corpus: omne album
si quod album existit est coloratum: quo aliquid corpus est album
si quod album existit, syllogismus esset bonus, sed tunc gloss. ista
conditionata non est contingens.

61 Obiectum 6to: contra 4tam regulam hic syllogismus est formaliter bonus
omne currens est homo: omnis equus est currens: quo omnis equus est homo
sed hic sequitur ex ant: contingenti consequens impossibile quod
R: n: M: et suppositum eius, quod nempe ant: sit contingens
per antecedens non intelligitur una tantum praemissa sed utraque
simul sumpta, non est a contingens, sed est impossibile ut utraque
praemissa dicti syllogismi simul sit vera.

Articulus 1mus De Regulis Sylogismi hypothetici.

Sylogismus hypothetici est ille, cuius una saltem premissa est composita triplex, a est sylogismus hypothetici nempe conditionalis, relativus, ad quem revocatur etiam exponibilis, et disjunctivus.

Articulus 2us De regulis Sylogismi conditionalis.

Sylogismus conditionalis (seu stricte hypotheticus) est, qui constat una v pluribus propositionibus conditionalibus, et quando una premissa est conditionalis dicitur hypothetici ex parte, si vero premissa utraque sit conditionalis dicitur hypoth. ex toto. 62

Regula itaque 1ma est: si sylogismus sit ex parte hypothecus, tunc si in minore affirmatur conditio, bene in conclusione infertur conditionatum sed non vicissim si in minore affirmatur conditionatum bene infertur conditio. E. g. recte dico, si Petrus capite plectitur moritur, sed capite plectitur quod moritur. male tamen dicerem si Petrus capite plectitur moritur: sed moritur: quod capite etc. ex hac regula notum est axioma illud: veritas conditionata si purificetur hoc est impleatur hoc est conditio transit in absolutam. 63

2da est si M sit vera et in m negetur conditionatum bene negatur in conclusione conditio sed non vicissim, si in m negetur conditio, negare licet conditionatum hinc recte dico, si Petrus capite plectitur moritur, sed non moritur: quod non etc. male vero dicerem, si Petrus capite plectitur, moritur sed non plectitur capite: quod etiam ratio huius regulae est, quia si daretur conditio hoc ipso etiam daretur conditionatum: quod cum in minore ponatur non dari conditionatum bene infertur in conclusione non dari conditione. Debet aequilibet sylogismus conditionalis reduci ad cathegoricum sic prior sylogismus deberet reduci posse ad hunc: omnis homo capite plectitur moritur. Cuius est capite plectitur: quod non moritur, qui sylogismus aperte est vitiosus quia in conclusione distribuitur Xy moriens quod non fuit distributum in premissis. 64

65 Ultima reg: est: si sylgus sit hypotheticus ex toto tunc solum bene gludit, si potest reduci ad unum vel plures sylgos cathegoricos formaliter bonos, et illi aequivalentes: sic ille sylgus si homo est animal est sensitivus, si est sensitivus est vivens: ergo si est animal est vivens. potest reduci ad has sylgos omne animal est sensitivum, omne sensitivum est vivens ergo omne animal est vivens; sed omnis homo est animal ergo omnis homo est vivens.

Secundus De regulis Sylgmi copulativi

66 Sylgus clativus est, qui habet unam vel plures positiones clativas. Dicitur in affirmativum et negativum: affirmativus est, cuius una praemissa affirmat utramque positionem simplicem, connexam et partialem et esse simul veram sive dein positiones simplices reddunt se sint affirmativa seu negativa E: G: et Lucas non scribit et Marcus non scribit est positio clativa. Sylgus clativus negativus est, qui tantum negat quod utraque positio simplex simul sit vera E: G: non sedet placidus sed stat. sensus enim est, falsum est, quod placidus simul sedeat et stet. hinc aequivalet huic positioni disiunctivae: Petrus vel non sedet vel non stat, unde sylgus clativus negativus dirigitur iisdem regulis. dirigitur sylgus disiunctivus pro sylgo aequivalente affirmativo etc.

67 Prima regula est si sylgus clativus affirmativus constet meris positionibus clativis debet reduci posse ad plures sylgos cathegoricos formaliter bonos, et illi aequivalentes E: G: omnis homo est rationalis et omne brutum est irrationale, omnis lojus est homo et omnis equus est brutum ergo omnis lojus est rationalis et omnis equus irrationalis. qui reducitur ad hos cathegoricos, omnis homo est rationalis omnis lojus est homo: ergo etc. omne brutum est irrationale, omnis equus est brutum: ergo omnis etc.

68 Secunda est si alterutra praemissarum sit clativa, tunc altera erit disiunctiva, glusio vero erit vel disiunctiva vel simplex, prout ipsa extrema fuderint unus tantum vel plures tantum E: G: Petrus est

Lojus, et Paulus est Musicus, sed hic homo vel est Petrus vel est Paulus
ergo hic homo est lojus vel est Musicus; verum et hi quoque et alii
eiusmodi sylgi reducendi sunt ad unum saltem cathegoricum fo-
ralem bonum, sic ultimus sylgus reducitur ad hunc hic homo ex hoc
binario est doctus: hic homo est aliquis ex hoc binario: ergo est doctus

Sextus regulae
Sylgmi disiunctivi.

Sylgus disiunctivus est qui constat sitione disiunctiva, quae est 69
duplex una continet sitiones simplices sive oppositas, ubi
particula vel sumitur exclusive E. G. vel Petrus vivit vel est mortuus
altera non continet sitiones simplices sibi oppositas ita nimirum
ut particula vel non sumatur exclusive sed limitative E. G. vel Petrus
ambulat vel loquitur.

Prima et universalis reg: est: si M: disiunctiva est vera et 70
in minore negatum fuerit unum membrum recte infertur inclusive
alterum E. G. vel Petrus vivit vel est mortuus, sed non est mortuus
ergo vivit. notandum tamen si sitio disiunctiva constet pluribus
membris quam duobus, regula ad hoc, ut unum determinate in-
feratur, ut in minore negentur omnia reliqua E. G. Petrus vel est
Lojus vel medius vel Jurista non licet ita subsumere sed non est
lojus: ergo est Jurista, sed debeo sic dicere non est lojus nec medius etc.
ergo est Jurista.

Secunda est si M disiunctiva constet duobus membris se invicem exclu- 71
dentibus, et in m: affirmatum fuerit unum membrum recte negatur
in clusive alterum E. G. vel Petrus adhuc vivit vel est mortuus sed est
mortuus: ergo non omnino vivit

Articulus ultimus: De
Sylgmo Sophistico. Sextus
Quid et quotuplex sit sylgus sophisticus

Sylgus sophisticus sea captiosus ab aliis definitur, quod videatur 72
aliquid gludere, et non gludi. per quam definitionem triplex genus

sylgi sophistici insinuat, quorum primum genus peccat ratione materiae dum assumit ea, quae videntur probabilia, et non sunt. alterum peccat ratione formae dum videtur sylgus gludere et non gludi. Tertium genus sylgi peccat ratione materiae et formae, simul utuntur his sylgismis sophistae, ut illud, cum quo disputat, in eas angustias redigant ut videatur vel gcedere contradictoria vel dicere falsum vel gcedere aliquid quod est contra opinionem audientium vel facere grandem solecismum, qui fines vocantur metae sophismatum.

73 De sylgo sophistico, qui peccat ratione formae nil addito, quia ut Aristoteles monet, non est proprie dicendus sylgus. igitur de sylgo sophistico pauca sunt dicenda, si peccat ratione materiae, ut eius fallacias detegere discamus et possimus solvere ea, quae ad inducendos et decipiendos nos ab aliis afferuntur. duplex fallaciarum est genus unum reperitur in vocibus, quod scilicet hae diversimode possunt accipi: alterum reperitur in rebus. primum dicitur fallacia dictionis alterum extra dictionem fallacia.

Sedus de Fallaciis Dictionis

74 Sex sunt eiusmodi fallaciae. prima est aequivocationis, quae tunc committitur, quando eadem vox plura inter se diversa significans nunc pro uno nunc pro altero accipitur. E. G. bis Taurus mugit sed hic mons est taurus: quo hic mons mugit. ibi quid quid ridet habitos, sed hoc pratum ridet quo etc. haec fallacia solvitur vel si distinctas diversas significationes eiusdem vocis E. G. tauri vel risus, vel neges simpliciter dictos sylgos non foalei bonos cum utergis in sensu adversarium habeat 4 tnos.

75 Secunda fallacia est, quae cum priore fere concidit, est fallacia amphimologia, quando scilicet non una tantum vox sed interpretatio possit habere diversum sensum et modo in hoc modo in alio sensu sumitur. E. G. omnes episcopi sunt sacerdotes, sed hi boves sunt episcopi, quo hi boves sunt sacerdotes. solvitur

hoc fallacia dicendo E: g: Ly Episcopi sumi pro diversa sficatione.

3tia fallacia cuius famosissima est fallacia compositionis seu sensus compositi, qua tum committitur, quando plures res divisim sficatae, et importatae, de in geuncti et simul sumuntur E: g: 2 et 3tia sit par et impar committitur etiam hoc fallacia tunc, quando ex eo, quod datur simul potentia ad duo opposita simul et geunctim ponenda E: g: Petrus potest sedere et stare, sed sedere et stare est impossibile quo potest Petrus aliquid impossibile. Solet ad hoc respondari cum distinctione, Petrus potest sedere et stare in sensu divisionis hoc est potest sedere et stare, conceditur, potest sedere et stare in sensu composito hoc est, potest sedere et stare simul, ita ut possit sessionem geungere cum statione, negatur. Vel etiam sic distinguitur Petrus potest sedere et stare simul datae potentiae conceditur dati actus negatur, sensus huius distinctionis est quod Petrus simul habeat potentiam sedendi et standi, non autem habeat giungendi simul utrumque actum, sive non habeat hoc, ut actu simul sedeat et stet. 76

4ta fallacia est divisionis seu sensus divisi, quando nimirum ex eo, quod aliquid geueniat, aut non geueniat pluribus rebus simul sumptis infertur, quod id est geueniat singulis etiam seorsim sumptis E: g: 5 est numerus impar sed 2 et tria sunt 5: quo duo et 5 sunt impar R: 5 in sensu composito est numerus impar con: in sensu divisionis negatur. 77

5ta fallacia est accentus, quando nempe vox quae scribi vel pronunciari potest cum diverso spiritu aspero nimirum vel leni, modo scribitur cum uno modo cum E: g: quidquid amatur, amo capitur, sed vinum amatur: quo amo capitur sed stupitum animal sic oportet, quod hoc amo se capi sinat. 78

79 Ota fallacia e fallacia figurae dictionis, quae tunc committitur, quando diversis rebus quae per eundem loquendi modum exprimuntur idem pretium tribuitur, praecipue a tunc datur, quando illud quod dicitur de uno praedicamento infertur et dicitur etiam de altero. Ex. g. quid quid emisisti, comedisti. sed carnem crudam emisisti: ergo comedisti carnem crudam. Solvitur haec fallacia distinguendo, quid quid emisisti comedisti quoad substantiam con. quoad ad qualitatem seu accidentia negatur.

De fallaciis 3tius extra dictionem

80 Fallacia extra dictionem est 7tum, ima e fallacia accidentis seu propter accidens, committitur tunc quando tribuitur aliquid subiecto ratione quod ipsi, tamen convenit alicui ratione accidentis. Ex. g. omne coloratum cadit immediate sub sensu: aliqua substantia e colorata quod cadit immediate sub sensus. Solvitur haec fallacia distinguendo omne coloratum specificative seu denominative acceptum cadit immediate sub sensus negatur: omne coloratum concretive aut reduplicative concedatur coloratum specificative acceptum e sola substantia, quod immediate videri non potest. coloratum reduplicative acceptum dicit ipsum colorem, qui immediate videtur et ratione cuius circiter videri etiam id quod e coloratum.

81 2da fallacia e a 2dum quid dupliciter, quas silentes ex eo quod alicui conveniat tantum aliquis cum diminutione, aut distractione infertur. quod tantum hic eidem conveniat simpliciter. Ex. g. cadaver e homo mortuus: ergo e homo. Aethiops e albus 2dum dentes: ergo e albus. Solvitur haec fallacia distinctione simpliciter et 2dum quid, huc pertinet etiam iste sylogismus qui te dicit esse animal verum dicit, sed qui te dicit esse asinum

dicit te esse aal, qd qui te dicit esse asinum, verum dicit
3tia fallacia est ignorationis Elenchi sive redargutionis 82
qd scilicet infertur id, qd apparet esse contradictorium illius
qd assertum fuit. reverentia non est R: G: Plato fuit doc-
tior Arle et non doctior in humanis sed in divinis
qd Plato fuit doctior et non doctior solvitur haec
distinctio, fuit doctior et non doctior respectu diversarum
scientiarum con: respectu eiusdem negatur

4ta fallacia est petitionis principii, qd aliquid probatur 83
per se ipsum aut per aliquid aliud, qd aeque ignotum est respon-
denti aut magis ignotum, quam si sit id, qd deberet probari
R: G: si quis probare vellet motum lunae ex eo, qd mutet
situm et vicissim, qd mutet situm probare vellet ex eo
qd moveatur. haecque fallacia dicitur etiam circulus vitiosus
5ta est consequentis fallacia, qd scilicet ex consequente 84
infertur ant: vel ex opposito antis oppositum consequentis
si est homo est aal sed est aal: qd est homo vel hi si est homo est aal
sed non est homo: qd non est aal debet negari in eiusmodi
syllogismi consequentia

6ta fallacia est fall: non causae, qd tunc committitur 85
quae asseritur aliquid esse causa rei cuiusdam, causa non est, ut
cum falsitas unius conclusionis proveniens ex una prae-
missa tribuitur alteri praemissae R: G: omnis virtus est laudan-
da, avaritia est virtus: qd est laudanda atqui falsum
est avaritiam esse laudandam solvitur haec fallacia
hoc modo falsitas conclusionis non sequi ex priori prae-
missa, nempe omnis virtus est laudanda proveniens ex
una praemissa tribuitur alteri praemissae R: G: omnis virtus

est laudanda avaritia est virtus: quod est laudanda, atqui falsum est avaritiam esse laudandam: quod falsum est omnem virtutem esse laudandam. solvitur hoc fallacia dicendo falsitatem plusionis non sequi ex priori praemissa, nempe omnis virtus est laudanda, sed ex altera nempe avaritia est virtus

86. Septima denique fallacia est fallacia secundum plures interrogationes, quando scilicet ad plures interrogationes petitur una simplex responsio v. g. homo est equus estne ad alios vipes: solvitur hoc fallacia, si respondeatur non esse unam interrogationem sed plures, adeoque plures etiam dentur responsiones dicendo homo est vipes, equus non est vipes

absolvimus die 20 Decembris
anno 1718.

Theses Sumvlisticæ.

Nrus 1 Trus est extremum proprios. 2dy dtr in mentale vocale et scriptum. 3tiy in significativum et significatum. 4ty in categorematicum et syncategorematicum. 5ty in absolutum et connotativum. 6ty generale et abstractum. 7my in simplex et complexum. 8vy univocum et æquivocum, quæ communia et singularia. 9no in et 2dum materiale, ac denique in tres pertinentes, et impertinentes.

2 Ina tni proprietas est suppos. 2dy a quo illijs, usus tni prosp. v per suos significata. 3tiy alia est materialis, alia formalis. 4ty formalis dtr in simplicem et personale. 5ty communem et singularem. 6ty distributivum et collectivum, disjunctivum et disjunctum confusum. 7my absolutum et accommodum.

3 2da tni proprietas est stata. 3tia distractio seu mutatio. 4ta ampliatio. 5ta restrictio, 6ta diminutio. 7ma alienatio. 8va appellatio.

4 Primus modus sciendi, seu disci est oratio explicans rationem rei: 2dy ut sit bona debet clarior suo definito. 3tiy genere ori et soli. 4ty negat integradi definitio formale. 5ty ut a sit disci omnino exacta debet. 6ta est brevis, fieri per genus proximum et propria, magis, negat indeterminata.

5 Alter sciendi modus seu disci est oratio totum in suas partes distribuens. 2dy alia est disci nostra alia rei. 3tiy disci rei rursus alia est virtualis, eaque v physica v metaph. 4ty alia est potentialis seu logica. 5ty ut disci sit bona nullum membrum dividens sibi sumptum debet adequate totum, dent tamen omnia membra simul sumpta illum adequare. 6ty membra dividentia dent sibi alijs modis esse opposita et ipsa disci fiat per membra partialia et immediata.

6 Propos est oratio affirmativa v negativa alicuius de alijs. 2dy sunt rationes qualitatis et duplex nempe affirmativa et negativa. 3tiy duplex ratione fit simplex, numero et composita. 4ty simplex dtr in absolutam seu de inesse, et modalem, seu de modo. 5ty composita dtr in copulativam, disjunctivam, conditionalem, causalem et exponibilem. 6ty ratione modus est triplex, dicitur v de in mere necessaria v impossibile, v in contingente. 7my v ratione quantitatis, alia est universalis alia particularis, alia indefinita alia singularis.

7 Oppositionis proprietates sunt potissimum tres oppositionis nempe æquipollentia, et quasi. 2dy oppositio est duarum propositionum subiecto et predicato habentium diversitas in quanto v in quale v in utroque simul. 3tiy sunt certæ oppositiones contradictoria, contraria, subcontraria et subalternans. 4ty quarum quilibet certis regulis dirigitur. 5ty æquipollentia est duarum propositionum alias sibi oppositarum æquivalens sensus propter adventum particularum non. 6ty quasi est duarum propositionum per transpositionem mutatio cum materia cognita vacuo ad alteram.

8vy Tertius modus sciendi est illa mentis oratio, qua obscura veritas ad cognita, progredimur ad alia cognoscenda propter aliquam illius cum illa connexionem. 2dy dtr in formale et virtuale. 3tiy modalem, v formalem tum bonum et in bonum modalem et formalem simul. 4ty in syllogismum inductionem exemplum enthymema, sorites et dilemma.

9 Syllogismus est oratio, in qua ex dictis positis aliud quid ab illis positis, ex necessitate accidit, eo quod hoc sit. 2dy dtr in simplicem et compositum, demonstrativum, topicum et sophisticum. 3tiy illius mata est proxima propositiones remotæ fines. 4ty fons syllogistica est tractatio propositionum transpositio apta ad concludendum, et habet figuras et modos. 5ty figura est diversa tractatio rationum subiecti et predicati et transpositionum. 6ty modus est diversa positio rationum quantitatis et qualitatis apta ad concludendum talem modum. Et ii ex quibus in omni figura fiunt concludunt directe. 7 indirecte.

10 Principia extrinseca syllogismi sunt metaphysica tum logica. 2dy in quibus fundantur regulæ generales, quas omnis syllogismus tum categoricus tum hypotheticus sequi debet.

11 Fides principiis inertis, cum bonitatis consio. 2dy sunt ex ant. vera non sequitur nisi consequens verum. 3tiy ex falso falsum, et verum. 4ty ex mentio non nihil nisi mentio. 5ty ex contingente contingens aut necessarium obtus ex impossibili necessarium contingens et impossibile.

12 Syllogismus sophisticus seu captiosus est ex iis, quæ videntur, similia, nec sunt, et aliquid videtur concludere et non concludit. 2dy id ipsum fieri potest ratione mata v formæ. 3tiy utrique, quamquam, peccat ratione formæ. 4ty sunt diversi syllogismi sophistici peccant ratione mata varios habent fallacias, quas docuit Aristoteles sophisticis elenchis extra dictione.

Omnia tibi soli Deo.

Hæc Theses defendebant C. Deuring Breisg. St. et V.

56

96

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST